

Latvijas Bibliotēku padomes sēdes protokols

2025.gada 22.janvārī

Rīgā

Nr.1

Sēde notiek MS Teams platformā

Sēdi vada:

Latvijas Bibliotēku padomes priekšsēdētāja

Dz.Šmita

Piedalās LBP locekļi:

Rīgas Stradiņa universitātes bibliotēkas direktore

Ināra Aploka

Latvijas Nacionālās bibliotēkas direktore

Dagnija Baltiņa

Kultūras ministrijas Arhīvu, bibliotēku un muzeju nodaļas vadītāja

Līga Dimante

Latvijas Skolu bibliotekāru biedrības valdes priekšsēdētāja,

M.Muižnieces Rīgas Mākslas skolas bibliotēkas vadītāja

Baiba Ervalde

Latvijas Biozinātņu un tehnoloģiju universitātes

Fundamentālās bibliotēkas direktore

Ilona Dobelniece

Liepājas Centrālās zinātniskās bibliotēkas direktore

Ilga Erba

Latvijas Bibliotekāru biedrības Bērnu un skolu bibliotēku

sekcijas vadītāja, Olaines 1.vidusskolas bibliotēkas vadītāja

Aija Jankava

Latvijas Akadēmisko bibliotēku asociācijas pārstāve,

Rīgas Tehniskās universitātes Zinātniskās bibliotēkas

direktora vietniece

Sarmīte Krauze

Bauskas Centrālās bibliotēkas direktore

Māra Kuļikauska

Salaspils novada bibliotēkas direktore

Daiga Orbidāne

Latvijas Pašvaldību savienības pārstāve,

Ropažu novada pašvaldības domes priekšsēdētāja

Vita Paulāne

Rēzeknes pilsētas Centrālās bibliotēkas direktore

Ruta Susēja

Valkas novada Centrālās bibliotēkas direktore

Līga Tetere

Latvijas Kultūras koledžas bibliotēkas vadītāja

Daina Valeine

Latvijas Universitātes bibliotēkas direktors

Uldis Zariņš

Nepiedalās:

Kultūras informācijas sistēmu centra direktors

Armands Magone

Pieaicināti:

Kultūras ministrijas Arhīvu, bibliotēku un muzeju nodaļas vecākā referente

Katrīna Taurēna

Protokolē:

Kultūras ministrijas Arhīvu, bibliotēku un muzeju nodaļas vecākā referente

Vanda Bērziņa

Darba kārtība:

Bibliotēku likuma grozījumu projekta izvērtēšana.

1.§

Bibliotēku likuma Grozījumu projekta izvērtēšana.

Latvijas Bibliotēku padomes (turpmāk tekstā – LBP, padome) priekšsēdētāja informē, ka LBP darba grupa bibliotēku nozares normatīvo aktu atbilstības mūsdienu prasībām izvērtēšanai ir izanalizējusi Bibliotēku likumu un ar to saistīto Ministru kabineta noteikumu atbilstību bibliotēku darbības sekmīgai nodrošināšanai mūsdienu apstākļos un ir sagatavojusi Bibliotēku likuma grozījumu projektu. LBP sēdē ir jāizskata Bibliotēku likuma grozījumu projekts (turpmāk tekstā – projekts) un, iespējams, jālemj par konceptuālu atbalstu projekta tālākai virzībai.

Kultūras ministrijas Arhīvu, bibliotēku un muzeju nodaļas vadītāja L.Dimante informē, ka, ja padome projektu konceptuāli atbalstīs, tuvākajā laikā likuma grozījumu projekts tiks virzīts sabiedriskajai apspriešanai. Ja saskaņošanas procesā radīsies izmaiņas, par tām padome tiks informēta.

Dz.Šmita lūdz darba grupas vadītāju Kultūras ministrijas Arhīvu, bibliotēku un muzeju nodaļas vecāko referenti K.Taurēnu iepazīstināt ar sagatavoto projektu.

K.Taurēna iepazīstina ar grozījumiem un komentē katru veikto izmaiņu, aicinot iesaistīties diskusijās. Laika ierobežojuma dēļ visi grozījumu ieteikumi netika iekļauti, projektā ir iekļauti būtiskākie grozījumi.

Ir izmaiņas likuma pantā par terminoloģiju, ir papildināts termina “bibliotēka” skaidrojums, un tiek ieviests termins “bibliotēkas pakalpojumu sniegšanas vieta, lai LBP varētu sniegt atzinumu arī par to pastāvēšanu vai reorganizāciju. Ir jāsniedz skaidrojums, kādas darbības bibliotēkas pakalpojumu sniegšanas vietas veic, ar ko atšķiras no bibliotēkām. LBP locekļi diskutē par precīzāko terminu formulējumu.

Projektā tiek paplašināts likuma mērķis atbilstoši mūsdienu situācijai. K.Taurēna skaidro, ka likuma mērķi nevajag aprakstīt ļoti plaši, ir jāpasaka tā būtība, tālāk likumā tiek definētas funkcijas.

LBP locekļi plaši diskutē par bibliotēku funkcijām un to precīzāko formulējumu. D.Baltiņa pamato, ka 2. panta Likuma mērķis un darbība formulējums ir pamatots, nevajag sašaurināt, vajadzētu ietvert arī jēdzienu “valstiskuma stiprināšana”. L.Tetere pauž viedokli, ka likuma mērķim būtu jāstāv pāri funkcijām, uz nākotni orientētam – ko mēs gribam sasniegt ar definētajām funkcijām. Ja likuma mērķī nebūs formulēts, uz ko tiecamies, tad funkcijās to nevarēs izvērst. L.Dimante atgādina, ka likumā jāietver tas, kā šos mērķus sasniegs ar konkrētu darbību.

Projektā ieviests jauns likuma pants – Latvijas bibliotēku tīkls, kurā skaidrots, kas ir Latvijas bibliotēku tīkls, kādi ir bibliotēku tipi, Latvijas Nacionālā bibliotēka (turpmāk tekstā – LNB) kā bibliotēku metodiskais centrs. Sēdes dalībnieki diskutē par labāko formulējumu.

Projektā ir paplašinātas bibliotēku funkcijas, ņemot par pamatu tās funkcijas, kuras pašlaik jau veic gan publiskās, gan izglītības iestāžu un speciālās bibliotēkas, taču līdz šim nebija ietvertas likumā: kultūras mantojuma krājuma pārvaldība, lasīšanas veicināšana, sabiedrības informācijpratības un medijpratības veicināšana, demokrātisku procesu un sabiedrības pilsoniskās aktivitātes veicināšana, ikvienam pieejamas un iekļaujošas sabiedriskās saskarsmes vietas nodrošināšana.

D.Baltiņa komentē, ka bibliotēkas nav tikai atbalsta nodrošinātājas, tās ir minēto procesu virzītājas. I.Aploka piekrīt, ka augstskolu bibliotēkas ir iesaistītas zinātnē.

Pašvaldību publiskajām bibliotēkām jāveic īpašās funkcijas: novadpētniecības apzināšana, veidošana, saglabāšana, kā arī jānodrošina atbalsts vietējās kopienas un tās identitātes veidošanai un stiprināšanai.

Notiek diskusija par funkciju definēšanu. Dz.Šmita komentē, ka ir nepieciešams definēt, kādas ir pašvaldību bibliotēku novadpētniecības funkcijas. Tas ir lokālais kultūras mantojums: iespieddarbi, elektronisko izdevumi, rokraksti un citi rakstiskie vai digitalizētie dokumenti. Priekšmetu vākšana nav bibliotēkas funkcija, ja vien tā nav sabiedrībā pazīstama novadnieka piemiņas lieta. Noteikti ir jānodala katras kultūras institūcijas funkcijas.

Projekta 6.pantā plānoti grozījumi, papildinot bibliotēku likvidāciju ar terminu “bibliotēkas pakalpojumu sniegšanas vieta”, lai tās neklūst par tā saukto pelēko zonu, par kuru LBP nav informācijas. K.Taurēna informē, ka esošais formulējums “ņemot vērā Latvijas Bibliotēku padomes atzinumu” nozīmē, ka dibinātājs nevar reorganizēt bibliotēku, neņemot vērā atzinumu.

D.Orbidāne jautā, kādēļ būtu vajadzīgs saskaņojums, ja bibliotēkas pakalpojumu sniegšanas vieta nekur nav reģistrēta. K.Taurēna skaidro, ka tās paliks arī turpmāk Bibliotēku reģistrā ar mainītu statusu.

LBP locekļi turpina diskutēt par projekta 6. pantu - pašvaldības bibliotēkas reorganizāciju. D.Baltiņa aicina tomēr rakstīt stiprāko formulējumu: “ja ir saņemts apstiprinošs Latvijas Bibliotēku padomes atzinums”. Izsaka bažas, ka dibinātāji var ņemt vērā, tas ir, uzklaut LBP viedokli, bet pieņemt citu lēmumu. L.Dimante iebilst, ka, ierakstot “apstiprinošu atzinumu”, līdz projekta apstiprināšanai Saeimā var parādīties traktējumi, ka pašlaik tas tā nav jāsaprot, ka būtu noteikti jāievēro atzinums. LBP vienojas par D.Baltiņas formulējumu “ir jāievēro apstiprinošs Latvijas Bibliotēku padomes atzinums”.

Likuma pantā par bibliotēkas reģistrāciju tiek samazinātas prasības par iesniedzamajām ziņām, jo aktuālā informācija ir pieejama Kultūras datu portālā.

Notiek diskusijas, LBP locekļi vienojas par nepieciešamo ziņu apjomu bibliotēkas reģistrācijai.

K.Taurēna izklāsta, ka projektā ir paredzēts sašaurināt bibliotēku tipus, uz kurām turpmāk attieksies akreditācija. Akreditāciju attiecināt tikai uz publiskajām bibliotēkām, lai mazinātu administratīvo slogu izglītības iestāžu bibliotēkām, nedublējot bibliotēku akreditāciju ar Izglītības un zinātnes ministrijas organizēto akreditāciju atbilstoši normatīvajam regulējumam. Visas izglītības iestādes tiek akreditētas, šajā procesā tiek izvērtētas arī bibliotēkas kā mācību vai studiju procesa atbalstītājas. Tāpat LNB tiek akreditēta gan kā zinātniska institūcija, gan kā mācību iestāde. Paliek reģionu galveno bibliotēku un vietējas nozīmes bibliotēku līmenis.

D.Baltiņa iebilst pret šādām izmaiņām attiecībā uz augstskolu un speciālajām bibliotēkām, jo tad nebūs kvalitātes vērtēšanas rīka, kas uzturētu augstu šo bibliotēku pakalpojumu kvalitātes līmeni, tas būtu arī pamudinājums bibliotēku dibinātājiem, ka nepieciešams sniegt papildu atbalstu bibliotēkām vai sakārtot kādus jautājumus bibliotēkās. Iespējams, ka process būtu jāuzlabo, bet atteikties nedrīkstam. Akreditācija ir ļoti nozīmīgs atbalsta mehānisms augstskolu un arī skolu bibliotēkām. D.Baltiņa uzsver, ka izmaiņas likuma pantā vājinās bibliotēku tīklu, ka viņa to neatbalsta, vienlaikus atbalstot, ka akreditāciju neattiecināt uz LNB.

Dz.Šmita skaidro, ka normatīvie akti paredz – ja skola nevar sniegt bibliotēkāros pakalpojumus, tai ir jāslēdz līgums ar pašvaldību, lai šos pakalpojumus nodrošina pašvaldības bibliotēka. Reģionu galvenās bibliotēkas kā reģiona metodiskie centri ir atbildīgas arī par skolu bibliotēku darba kvalitāti. Visas Rīgas skolu bibliotēkas ir stingrā Rīgas Centrālās bibliotēkas pārraudzībā un metodiskā vadībā.

I.Aploka pauž viedokli, ka universitāšu bibliotēkas ir iesaistītas studiju un pētniecības procesos, prasību līmenis ir ļoti augsts, tām ir jāveic to uzdevumi augstā kvalitātē. Gatavojoties universitātes akreditācijai, bibliotēka nopietni analizē savus

informācijas resursus, gatavo apjomīgus dokumentus. Piekrīt, ka akreditācija pašreizējā posmā vairāk nav nepieciešama, neredz ieguvumus bibliotēkai.

D.Baltiņa oponenti, ka atsakoties no izglītības iestāžu bibliotēku akreditācijas, tiks mazināta gan bibliotēku tīkla, gan LBP loma. Tas ir stratēģiskas izšķiršanās jautājums.

D.Orbidāne neatbalsta akreditācijas sašaurināšanu.

V.Bērziņa uzskata, ka dubultā akreditācija nav nepieciešama, ietaupot resursus gan akreditācijas procesa organizēšanā, gan atslogojot bibliotēku resursus. Iepriekš veikto augstskolu un speciālo bibliotēku akreditāciju rezultātā visās bibliotēkās tika sakārtoti bibliotekārie procesi. Augstskolu dibinātāji novērtē bibliotēku kā būtisku mācību un studiju procesa atbalstu. Ļoti svarīgs ir reģionu galveno bibliotēku līmenis, to kompetence. Ja mēs gribam realizēt augstos likuma projektā izvirzītos mērķus, mums reģionālās bibliotēkas kā reģionālie metodiskie centri ir jāsaglabā. Ļoti svarīgi ir stiprināt metodisko atbalstu koledžu un augstskolu bibliotēkām.

S.Krauze papildina, ka atsevišķa bibliotēkas akreditācija prasa no darbiniekiem lielu darbu, lai sagatavotu nepieciešamo informāciju. Universitātes bibliotēkai ir augstas prasības, kuras tai ir jāpilda neatkarīgi no bibliotēkas akreditācijas.

A.Jankava piebilst, ka skolu akreditācijas procesā bibliotēka arī ir nopietni iesaistīta, tā tiek vērtēta pēc būtības, atsevišķa bibliotēkas akreditācija nav nepieciešama. Likumā ir runa, ka skolā ir jābūt bibliotekārajam pakalpojumam.

D.Baltiņa rosina projektu papildināt ar punktu, kas nosaka, ka vispārizglītojošo skolu bibliotēku akreditācija notiek skolas akreditācijas procesā. Attiecībā uz augstskolu bibliotēku akreditāciju – meklēt citu formu, bet neatteikties pavisam.

D.Valeine uzskata, ka būtiskākais bibliotēkām ir iespēja saņemt metodisko un konsultatīvo atbalstu.

U.Zariņš rosina rīkot atsevišķu diskusiju, ņemot vērā, ka jautājums ir aktuāls.

Dz.Šmita rosina atstāt projektā esošo formulējumu.

K.Taurēna informē, ka likuma 17. pantā par bibliotēku finansēšanu, tiks izslēgta sestā daļa, kas nosaka, ka Bibliotēku darbībai nepieciešamā finansējuma normatīvus nosaka Ministru kabinets. Pašlaik Ministru kabineta noteikumi detalizēti nosaka, kas un kādā apmērā dibinātājam ir jāfinansē, prasības ir ļoti novecojušas, par finansējuma apjomu, kā līdz šim, lems dibinātājs.

Tiek mainīts likuma pants par bibliotēkas materiālo un tehnisko pamatu, atceļot attiecīgos Ministru kabineta noteikumus un izstrādājot vadlīnijas par bibliotēku telpām un aprīkojumu. Ir normatīvie akti, kuri reglamentē publisko ēku būvniecību.

Tiek mainīts likuma pants par Nacionālo bibliotēku krājumu. Tiek mainīts likuma pants par bibliotēku darbiniekiem, detalizēti nenorādot prasības likumā.

Tiek mainīts likuma pants par Latvijas Bibliotēku padomes sastāvu, samazinot tās locekļu skaitu no 17 uz 15. LBP locekļi diskutē par nepieciešamību samazināt LBP sastāvu.

Tiek mainīts likuma pants par Latvijas Bibliotēku padomes kompetenci, nosakot, ka padome bibliotēkas dibinātājam sniedz atzinumu par valsts un pašvaldību publisko bibliotēku un bibliotēkas pakalpojumu sniegšanas vietas reorganizēšanu vai likvidēšanu. LBP locekļi atbalsta grozījumus.

Tiek mainīts likuma pants par Valsts un pašvaldību uzdevumi bibliotēku jomā. Ikvienu pašvaldība nodrošina savas pašvaldības administratīvajā teritorijā (valstspilsētā, novada pilsētās un visos novada pagastos) vienlīdz pieejamus bibliotēkas pakalpojumus iedzīvotājiem, ievērojot Ministru kabineta noteikumus. LBP locekļi atbalsta grozījumus.

D.Baltiņa rosina likuma grozījumos definēt pie terminiem, kas ir bibliotēkas pakalpojums. Dz.Šmita piekrīt, lai nebūtu interpretācijas, ka, piemēram, bibliotekārie pakalpojumi ir bibliomāts bibliotēkas vietā. LBP locekļi atbalsta priekšlikumu.

Dz.Šmita rosina balsot par to, ka padome konceptuāli atbalsta Bibliotēku likuma grozījumu projekta virzību uz Ministru kabinetu.

Latvijas Bibliotēku padomes locekļi,

balsojot „Par” (16 balsis), „Atturas” (nav), „Pret” (nav) **nolemj:**

Konceptuāli atbalstīt Bibliotēku likuma grozījumu projekta virzību uz Ministru kabinetu.

Latvijas Bibliotēku padome **nolemj:**

Nākamo sēdi organizēt pēc nepieciešamības.

Sēdes vadītāja
Protokolētāja

Dz.Šmita
V.Bērziņa

Latvijas Bibliotēku padomes priekšsēdētāja

(*paraksts) Dz.Šmita

*DOKUMENTS PARAKSTĪTS AR DROŠU ELEKTRONISKU PARAKSTU UN
SATUR LAIKA ZĪMOGU